

Stockholm den 30 september 2025

R-2025/1354

Till Justitiedepartementet

Ju2025/01315

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 10 juni 2025 beretts tillfälle att yttra sig över departementspromemorian Nya regler om ansökningsförfarandet för vissa uppehålls- och arbetstillstånd (Ds 2025:18).

### **Sammanfattning**

I promemorian lämnas förslag till genomförande av det nya direktivet om ett enda ansökningsförfarande för ett kombinerat tillstånd för tredjelandsmedborgare att vistas och arbeta på en medlemsstats territorium och om en gemensam uppsättning rättigheter för arbetstagare från tredjeland som vistas lagligen i en medlemsstat, ett nytt direktiv som ersätter tidigare direktiv från 2011.

I promemorian görs bedömningen att de flesta av det nya direktivets bestämmelser motsvaras av den ordning som gäller vid ansökan om och beviljande av uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige. Utifrån promemorian bedöms dock vissa författningsändringar vara nödvändiga, bl.a. beträffande att ett arbetstillstånd inte längre ska knytas till en viss arbetsgivare och avse ett visst slag av arbete. En tredjelandsmedborgare som vill byta arbetsgivare ska därmed inte längre komma att behöva ansöka om ett nytt arbetstillstånd. En anmälningsskyldighet föreslås istället införas bl.a. vid byte av arbetsgivare. Det föreslås också en längre s.k. omställningsperiod vid arbetslöshet om upp till sex månader för tredjelandsmedborgare som har haft ett arbetstillstånd i mer än två år. Den längre

omställningsperioden föreslås bli möjlig endast om tredjelandsmedborgaren kan försörja sig. Syftet med förslagen är enligt promemorian att förenkla processen för arbetstillstånd och därmed bidra till att stärka Sveriges konkurrens- och attraktionskraft.

Advokatsamfundet välkomnar förslagen som, i linje med det angivna syftet, kommer att förenkla processen för arbetstillstånd för arbetstagare från länder utanför Europeiska unionen samt i viss mån därmed stärka Sveriges konkurrens- och attraktionskraft när det gäller utländsk arbetskraft.

Samfundet delar promemorians uppfattning att direktivets krav i huvudsak uppfylls genom gällande rätt, men anser att ytterligare författningsändringar behövs för att säkerställa en rättssäker och enhetlig tillämpning. Särskilt efterlyses ett uttryckligt tillägg i 5 kap. 18 § utlänningslagen som klargör rätten att få ansökan om kombinerat tillstånd prövad efter inresa i enlighet med direktivets artikel 4.2, eftersom nuvarande hänvisningar och praxis inte fullt ut garanterar denna möjlighet.

I övrigt har samfundet inga invändningar mot förslaget.

### Synpunkter

Enligt promemorian tillgodoses direktivets bestämmelser i stor utsträckning genom gällande rätt. Advokatsamfundet anser dock att vissa författningsändringar, utöver de föreslagna, skulle kunna öka förutsättningarna för en rättssäker och enhetlig rättstillämpning och bättre tillgodose de rättigheter som direktivet ska garantera.

Enligt direktivets artikel 4.2 ska ansökan om kombinerat tillstånd *”behandlas och prövas antingen när den berörda tredjelandsmedborgaren vistas utanför den medlemsstats territorium som denne vill resa in till eller vistas i, eller när tredjelandsmedborgaren redan vistas å den medlemsstatens territorium i egenskap av innehavare av ett giltigt uppehållstillstånd.”* Promemorians slutsats är att möjligheten att få ansökan prövad och avgjord efter inresa tillgodoses genom gällande rätt. Hänvisning görs till 5 kap. 18 § utlänningslagen och de undantag från den absoluta huvudregeln kring att ansökan om uppehållstillstånd ska ges in och prövas innan inresa som där anges. Enligt Advokatsamfundets bedömning behövs dock ett klargörande i 5 kap. 18 § utlänningslagen i form av en uttrycklig hänvisning kopplad till vad som framgår av artikel 4.2 i direktivet.

I 5 kap. 18 § första stycket utlänningslagen anges att en utlänning som vill ha uppehållstillstånd i Sverige ska ha ansökt om och beviljats ett sådant tillstånd före inresan i landet samt att en ansökan om uppehållstillstånd inte får bifallas efter inresan. Därefter följer i bestämmelsen en uppräkningslista av de situationer då undantag från huvudregeln kan aktualiseras.

Varje undantagspunkt i 5 kap. 18 § utlänningslagen, utom p. 11 - som anger möjlighet till undantag från kravet på ansökan utifrån om det föreligger synnerliga skäl - hänvisar till ett specifikt ärendeslag där undantag kan göras och uppehållstillstånd beviljas trots att sökanden befinner sig i Sverige. Utifrån den mycket tydliga skrivningen i artikel 4.2 kan en hänvisning till 5 kap. 18 § utlänningslagen inte anses tillräcklig för att tillförsäkra berörda tredjelandsmedborgare de rättigheter som direktivet ger kring möjligheten att få ansökan prövad efter inresa med hänvisning till att så kan ske om det föreligger synnerliga skäl (5 kap. 18 § andra stycket p. 11 utlänningslagen).

Särskilt bör beaktas att Migrationsöverdomstolen i sin praxis, MIG 2016:18, kring tillämpningen av 5 kap. 18 § andra stycket p. 11 utlänningslagen, har anfört att det faktum att lagstiftaren valt rekvisitet ”synnerliga skäl” visar att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt och endast i undantagsfall. Detta är ett tydligt uttryck för den restriktiva hållningen i dessa fall. Idag ser vi också rent konkret exempel på att enskilda som ansökt om förlängt uppehållstillstånd i Sverige genom att åberopa en ny grund för tillstånd ofta förvägras möjligheten att få sin ansökan om uppehållstillstånd beviljad efter inresa, alltså att krav ofta ställs på ansökan från annat land i dessa situationer. Ett tillägg i 5 kap. 18 § utlänningslagen, kopplad till den aktuella artikeln, bör enligt Advokatsamfundet därmed införas.

I övrigt har Advokatsamfundet inget att erinra mot förslaget.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander